

NÁŠA GLÁS

ORGAN NA BALGARSKOTU DRUŽSTVU UD BANÁT – RUMANIJA

- BANÁTSKA BALGARSKA NUVINA ZA KULTURA, NAUKA I STOPÁNSTVU •
- „GLASUL NOSTRU“ – ORGAN AL MINORITĂȚII NAȚIONALE BULGARE DIN ROMÂNIA •
- „НАША ГЛАС“ – ОРГАН НА БЪЛГАРСКОТО МАЛЦИНСТВО В РУМЪНИЯ •

• XXVIII GUD., 01 (583) BROJ, 01. 01. – 15. 01. 2017 GUD., TIMIŠVÁR •

KOLADA U STÁR BIŠNOV

— na 2-ta starna —

GLASUL NOSTRU Supliment NÁŠA GLÁS în limba română

— la pagina 3 —

169-та годишнина от рождението на Христо Ботев

— на 3-та страница —

KOLADNI PESMI I KOLADNI PUDÁRACI U SMIKLUŠ

— na 5-ta starna —

Kolada u Bréšća

— na 6-ta starna —

Koladin koncert u Timișvár

— na 7-ta starna —

„KOLADA 2016“ U SMIKLUŠ

— na 8-ta starna —

Mir u тази kašta!

S prelegata na Novata 2017 godina i na praznika Tri krále, pu ubičája ustanuvén ud mlogjije, mlogjije gudini vaz námu, banátsčite balgare, misnika hodi pu kaštite na vernicite za da dunesé Božija bláguslov u novata godina na kaštata, na stanovnicite ud тази kašta, i na sate dumášnite živinčeta, kujatu horata gji utránvat i daržat pukraj tejnite dumá. Monsenjora Gjuka Áugustinov i тази

godina ij puhodil centrálnotu sedálište na Balgarskotu Družstvu ud Banát – Rumanija i se-j molil, zágjnu sas tezi, kujatu sa bili tuka, za Guspudin Bog da blagusluvi tuj mestu i sate hora, kujatu tuka rábutat i kujatu dvádet tuka.

U négvata reč, gusp. Áugustinov ij spumenal tuj, či naidnaž sas тази 2017 godina u kujatu tamánj smi flezali, treba da se dugudi idno „novu počnivanji“ u žuvota i dejnustta na Balgarskotu Družstvu ud Banát i na sate banásči balgare. Zafálemi na guspudina Gjuka Áugustinov za tuj puházdenji i za usarcevanjétu!

O, kakva rádust gulema!

— na 8-ta starna —

„GLÁSVE ZA KOLADA“ – TIMIŠVÁR 2016

— na 11-ta starna —

PATE, ISTENATA i ŽUVOTA

Istenskotu učenji na Isukrastovata Čarkva, potrebnu
za spasénjétu na dušite

— na 9-ta starna —

KOLADA U STÁR BIŠNOV

Tazgudišnite Koladni Práznici sa izmenali sas duševna rádust i mlogu milusti za námu sincata pu tuj, či u nášte familiji, prebráni zágjnu na okulu koladnata tarpéza smi mogali da slávemi náj-hubancija práznici ud gudinata i u paruv red pu tuj, či smi zali del na Svetite Misi i Koladni prográme i koncerte, kujatu sa bili preprávini da mu zarádvat dušite i da mu spumenat za gulemija dár na Guspudina Boga, Négva Idinrudénija sin, Guspudin Isukrast.

Praznika na Purudénjétu na Guspudina Isukrasta, Koladata, u Čarkvata ud Stár Bišnov ij izmenal dubre pu religioznija prográm preprávín za vernicite pu slédnija naćin:

Na Bábin denj večera napreć parvata Koladna Sveta Misa, dicáta ud Liceja „Sv. Kiril i Metodij“ mámini ud profesora Marijka Lucaci sa preprávili idin hubanci program sastávin ud poeziji i teatrálni igri. Svetata Misa, parvata Koladna misa, ij bilá udslužina ud guspudina parok Péri Velčov.

Na parvija denj na Kolada sutirnata svetata misa ud 9:00 saháte ij bilá udslužina ud guspudina Maći Kalapiš. Napreć svetata misa ud 11:00 saháte dicáta ud ansámbala „Palućenka“, mámini ud kulturnija referent Páli Velčov,

sa predstavili idin hubanci prográm sastávin ud koladni pesmi i poeziji. Svetata misa ij bilá udslužina ud guspudina Jáni Vasilčín, a prediqite ud dvete Sveti Misi sa bli ubádini ud guspudina parok Péri Velčov.

Posle pádne u 17:00 saháte u Čarkvata ud Stár Bišnov, profesora Elena Dojčeva Dragomir zágjnu sas dicáta kujatu svirat na pián i orga i kora Jáku Ronkov sa daržali idin koncert sas koladni pesmi i recitála.

Srećnoštnata sveta misa ij bila udslužina ud guspudina Péri Velčov i guspudina Máći Kalapiš. Na drugjija denj na Kolada, Svetata Misa ij bilá udslužina za 50-gudišnite žini i mažje ud nášta paraćija.

Rául ČOKÁNJ

GLASUL NOSTRU

Supliment NÁŠA GLÁS în limba română

După primele alegeri libere și democratice din 27 septembrie 1992 și stabilirea strategiilor de acțiune ale celor două grupări de comunități ale bulgarilor – cea din Banat și cea din afara Banatului – conaționalii noștri s-au pus pe treabă. Cei din Banat și-au fixat ca obiectiv firesc, să-și întărească organizațiile și să-și înalte prestigiu, adică – mai precis – să-și doteze sediile filialelor cu tot ce trebuie, să-și încadreze oamenii cei mai destoinici, să-și pregătească formații cultural-artistice specifice, să cultive insistent spiritul bulgăresc bănățean, astfel încât, – cu toate la un loc –, să dovedească societății și în special celorlalți bulgari că „...tăt Banatu-i frunceă”. Nimic condamabil în asta. Este foarte bine ce au făcut, cu singura observație reproșabilă, că nu trebuia neglijată cealaltă componentă a etniei.

De cealaltă parte, bulgarii din afara Banatului, vazându-se lăsați de izbeliște, nu se lasă călcați în picioare. Se ambiționează și, în virtutea instinctului de conservare, încep să se grupeze tot mai mult, să promoveze tot mai insistent ideea de fraternitate, de unire, de armonie socială între toți bulgarii. Așa încep să se legitimizeze organizații cu denumiri sugestive ca: Drujba, Edinstvo, Sedeanka, Zaedno, Bratstvo, toate conducând spre dezideratul că unirea face puterea“, dedus de stră-străbunicii noștri conducători vestiți de neam și țară. Aici îl avem în vedere pe hanul Kubrat, care a reușit să unească neamurile protobulgare din Asia și să formeze „Velika Bălgaria” spre sfârșitul secolului al VI-lea.

Revenind la tema noastră, este bine să arătăm că în maniera prezentată și cu scopul amintit, la 24 mai 1992 – de ziua sfinților Kiril și Metodii, a scrierii și culturii slave –, organizațiile bulgarilor existente legal atunci în afara Banatului, s-au unit în Comunitatea „Bratstvo”. Și deși n-au avut puterea în mână și bani în vistierie, fiindcă nu erau recunoscuți ca reprezentativi de prim rang, totuși s-au angajat cu dârzenie și încăpățănare, să contracareze strategia de dezbinare și să lupte cu trup și suflet pentru recunoașterea demnității lor naționale și obținerea dreptului suprem de reprezentativitate în societate. Și au reușit. La alegerile parlamentare din 1996 participă ambele grupări. U.B.B. – R. decide că cel mai bine ar fi ca d-l Ivanciov Carol să-și continue deputăția și îl propune drept candidat pentru al II-lea mandat. Comunitatea „Bratstvo” îl propune pe d-l Simion Florea din Băleni – Dâmbovița. După încheierea scrutinului „Bratstvo” învinge și preia deputăția etniei. Se părea că, în condițiile divizării bulgarilor, se contura soluția „alternativei” la conducere. Dar n-a fost să fie așa.

În Bratstvo, datorită unor situații interne greșit apreciate de către unii dintre conducătorii orgolioși ai organizațiilor teritoriale, încep să apară abateri statutare repetate, care duc în final la separarea acestor organizații, deci practic la divizarea „Bratstvo”. Astfel, principiul fundamental al Comunității, acela de „unitate”, dispăre. Iar prevederile ulterioare din legislația privitoare la drepturile electorale ale minorităților naționale – cele care nu permit organizațiilor care nu sunt membre ale Consiliului Minorităților Naționale să participe la alegeri – blochează complet dezvoltarea normală a comunităților din afara Banatului, zdruncinând puternic temelia etniei în ansamblul ei. În această situație sunt condiții favorabile ca separarea bulgarilor să continue, dacă „diplomații” etniei întârzie să încheie o „pace” dreaptă și onorabilă.

Așa fiind, logic și corect, ce-i de făcut?

Prof. Gheorghe RONKOV, București

„Haideți. să ne adunăm,
Bulgari care ne chemăm,
Mână cu mână să dăm

Și... Pe un drum nou să plecăm” – zic eu, ca să completez strofa.

Ceea ce m-a determinat să reflectez asupra acestor versuri, a fost materialul elaborat de Tuși Petkov-Şehabi și publicat în numărul 22-24/2016 din „Năşa glás”, în care a prezentat un vechi obicei încă păstrat la bulgarii din Breștea: „Kučenete – 2016” („Porumbul – 2016”).

Versurile sunt ale unui frumos cântec vesel, care se cântă aproape la toate manifestările voioase ale bulgarilor bănățeni. Cu el și-au început programul de sărbătorire a „Porumbului – 2016” („Kučenete – 2016”) și breștenii noștri. Bavo lor! În afară de calitatea melodică, acest cântec are o valență sportivă, dată de „îndemnul” exprimat în versurile sale, care sunt extrem de mobilizatoare și de mare actualitate pentru noi. Ele merită să stea drept „motto”, nu numai pentru rândurile care urmează, ci și pentru toate demersurile pe care le vom desfășura în viitorul apropiat.

Haideți să ne adunăm, mână cu mână să dăm și pe un drum nou să plecăm este și sinteza, concluzia unor tratative desfășurate cu multe persoane remarcabile și cu bune inenții, cărora le pasă de ce se întâmplă cu noi și care ne va fi soarta.

Marea majoritate a acestor persoane – aproape în unanimitate – bulgari, desigur – constată că nu este bine ce se întâmplă cu etnia noastră. Ne împrăștiăm tot mai mult și cei care mai suntem, nu ne înțelegem. Ba, mai mult. În afară de faptul că suntem foarte împrăștiați, că așa sunt condițiile de existență, suntem și dezbinați.

În multe comunități se constată că bulgarii noștri au conștiința națională slabă sau le lipsește cu desăvârșire. Nu prea vor să-și recunoască apartenența la etnie. Deși au origine bulgară, vorbesc bulgărește-dialectal, mai cunosc ceva istorie, geografie bulgară etc., totuși întrebați concret, zic că ei nu sunt bulgari. În familiile mixte rareori li se cultivă copiilor spiritul bulgar exprimat prin limba, originea, istoria, cultura, obiceiuri etc. bulgare. Și nu se face mai nimic în acest sens de ani mulți. Sunt localități – mai mici dar și mai mari – cu bulgari recunoscuți de consătenii lor, dar pe care nimeni nu-i întreabă „de sănătate” – cum se zice. De predarea limbii bulgare în școlile din astfel de localități, nici nu poate fi vorba, din lipsă de cadre didactice. În această situație, nu este de mirare că etnia noastră se destramă, mai ales în afara Banatului. Nu este exclus ca, peste ani, nu mulți, chiar să piară, în sensul aprecierii ei oficiale ca „nesemnificativă” ca număr de persoane pe țară.

Iată doar câteva elemente, care ne obligă să ne reconsiderăm maniera de organizare și funcționare a etniei, ca un tot unitar. E bai mare, necaz greu, dacă nu ne dăm seama că nu mergem pe un drum bun și primejdie iminentă, dacă nu facem nimic ca să ne schimbăm soarta. De aceea, haideți să înfăptuim zisa cântecului din titlu. Haideți să ne unim toți laolaltă. Și ne va fi bine.

Prof. Gheorghe RONKOV, București

169-та годишнина от рождението на Христо Ботев

Дипломати от българското посолство в Румъния и представители на българското малцинство отбелязаха 169 годишнина от рождението на великия български революционер, поет и публицист Христо Ботев. С полагане на цветя пред паметника на Васил Левски бе отдадена почит и на Апостола на свободата.

Слово за живота и делото на поета-революционер изнесе посланик Тодор Чуров: „Преди 169 години, през 1848 г. Европа е разтърсена от революционни движения. Българските земи тогава са далеч от момента на освобождението. Но именно тогава в Калофер се ражда човекът, който става символ на българската национална революция – Христо Ботев.

Христо Ботев посвещава целия си живот на усилията за освобождение на България – като

учител, журналист, печатар, организатор, секретар на Българския революционен централен комитет и

накрая – като военен ръководител. Ботев разбира, че за да е успешно въоръженото въстание най-напред трябва да се случи революцията на духа, българите да осъзнаят, че имат право да бъдат свободни и трябва да се борят за свободата си. [...] Голяма част от дейността си Христо Ботев развива в Румъния. От 1867 г. тук се печатат революционните вестници [...] България помни, че борците за нейното освобождение са намирали закрила и място за подготовка на румънска земя. Затова днес, на 169-та годишнина от рождението на Христо Ботев, всички ние свеждаме глава пред паметника му в Букурещ, в знак на признателност пред великия българин, поставил идеала за свобода на народа си над всичко.“

facebook.com/BulgarianEmbassyRomania

KALEJDOSKOP – MOZAJK

U тази стáтиja na nuvinata „Náša glás“, ud počnivanjétu na 2017 gudina, vu predlágam nekolku pismeni hurti ud mujéte miselji svarzani s 40-gudišnja mi punizin prinos kantu banátskata balgarska kultura, sigá, sled navaršvanjétu na 50 gudini zemáljsku stanuvanj i u banátskata ramnina. Mislá/računa, či u mlogijje ud tezi mojte prežuveni momente za se iznameriti i mlogijje ud vás, drágjije čitátele, kujatu milvati, pučitvati i, osubitu, se truditi za upázvanjétu i napreduvanjétu na balgarskotu-palcénsku blágu – jazić, vera, obićeje i tradiciji, nárudna nusija... u idna hurta/izcelu – kultura i civilizácija.

Dušlá sam na zemáljsčija svet na 12.12.1966, u remnivotu gradče Deta, u familijata na (stár) bišnuvenina prof. Karol-Matej Ivánčov (trudbáš za balgarskata-palcénska kultura) i na breščánkata detska učitelka Patuška Ivánčov (bivša Sálman, učástnica ali/i uredničća na nekuja kulturni prográme u Bréšća i Timišvár).

Flezala sam u reda na krastijánsčija svet, na 27.XII. ud saštata A.D. MCMLXVI (za praznika Sv. Iván – apostol i evangelist) prez kraštenji u grandioznata čarkva „Sv. Ána“ ud rodnotu mi gradče, imajći katu krastnica idna istenska prelika na balgarkata-palcénka (pu rabutlivust, pubožnust...) – breščánkata Terezia Petkov (bivša Tutturilov).

Parvite pet gudini ud ditinstvotu mi sam gji prekárela u rodnotu gradče u kaštata na mujate milni breščánsći: bába – Katarinka Sálman (bivša Čokanj, sistrata na breščánsčija ploduvit poet i publicist Anton Čokanj, kujatu ij razveselevala s tejna bistar/srébarin glás, u mladéžčite ji gudini, nekupačšnite sedenći ud rodnotu sélče) i dedu – Mitu Sálman. Tija sa mi bili parvata i náj-zlamenitata prelika za hubavu vladánji na idna istenska banátska balgarska familija (prez dustujánstvu, pubožnust, serioznust, vrednust...). Rádustnu ditinstvu sam imála u ondzi period prekáren s mojta bratovčedka Erika (dešterete na milnata mi tétka Mariška i na balgarina katoličánin ud Popešti Leordeni – Anton Mánea, kojtu se ij trudil, s kompetentnust i pedántnust, katu dáskal, za nauka na mlogijje pukulénjéta breščánsći škuláre) i s kumšijsčite dicá (sarbi, nemce, madžere)... no i s palćenčitata ud breščánskata ovuda, kadetu me ij nosila mujata májća, za da si igrája i s tej. Pámta, či drugjija jazić – rumansčija sam započnala da gu uća, kugátu sam bilá na kulu tri gudini, u ovudata ud Dédva/Deta, taj katu du tugáz u dumá se ij hurtuvalu sámu na banátsći balgarsći jazić...

Slédvaštite čitiri déset letá (i zimi) plus još pet gudini sam gji prekárela u stolicata na Banát sas zadalbučen nauk, trudba... rádusti i patméže izmenali sa pud ubránbata na Božánskata Pruvidnust. Tuka zaslužva/zavredva da spumena za kulturnite prográme organizirani, ud sredata na '70 gudini na menatija vek, s prelegata na Faršángji, Kirváj/Zlátna Jésenj i t.d., u festivnata sálata ud pukraj paraćijata na rimsko-katoličánskata čarkva „Ime Marijnu“ ud Mehála, Timišvár, kadetu ij služil pater Alfons (Rokuš Velčov, bivš salvatorijánsći kalugjer) i, posle, sigášnja duhovin pastir – monsenior Gjuka Áugustinov (arhidiákon kanonić i dekán). Spured „čarvénotu stánji“ ud napreć '90 gudini, tojest ud sredata na '80 gudini, tezi kulturni prográme, u kujatu sam bilá učástničća ali/i uredničća, sa se daržáli i u kamine ud blizustta na mozijtu „Čarvéната zvezda“ ud timišvárskata mala Mehála...

Idin glávin moment ud žuvota na seku krastijánin katoličánin – parvotu mi svetu prečistvanji (u 1976 g.) ij svarzanu s čarkvata i misnika po-gore spumenati, no i s nekolku saháte ud nauk, na kujatu mojte pukulénce, kujatu smi se prečistili za parva fěć, tugáz, smi hodili i u čarkvata „Presvetotu Sarci Isusovu“ ud kvartála Elisabetin (Lahovary/Bălcescu)...

Drugjija glávin moment ud žuvota na seku vernić katoličánin – krizmánjétu, mi ij ustávilu zadalbučen spomen, osubitu spured čarkovnotu imenuvanji. Aku svetskotu mi ime ij imálu svazka s baštinsčite rudbini (bába stára i lélka) – Ána, kaćétu i s parvotu ličnu ime na bašta mi – Karol(ina), imetu, kujétu sami si ji izbrála za prejemenjétu na sakraménta „krizmánji“ ij bilo beleć za pućitvanji kantu mujata krastnica – Terezia...

Ud profesionálna gledna točka, bilá sam škulárća, studentća u Timišvár i u Sofija, profesorća (pu matemátika-informátika – drugotu mi uvlečenji – , u Destčija Dvorec ud stolicata na Banát), a, u drugjija del na mojta kariera sam i još se zanimávam s oblasti ud mujéte parvi uvlečenjéta – lingvistikata i publicistikata, katu redáktorća u sferata na banátskata balgarska kultura i oficiálna prevodáčća za balgarsći jazić.

Udvan po-gore spumenatite dátí, glávni za moja žuvot, ud napreć dugadjájite ud 1989 g., bij zabelezala još sámu: máj 1985 g. – katu sam imála čestta, pukraj drugjije junóši, da bada nagradéna na scenata na Timišvársčija Teatár/Opera ud prof. Zoe Dumitrescu-Buşulenga, spured učástvanjétu i mestotu usujatu na nacionálnata etápa/fáza na olimpiádata pu rumansći jazić i literatura. Ud tuka ij zadosta jáсну, či ne me prečilu/uškodilu nikak fáкта, či parvija jazić, kojtu sam gu naučila ij bil banátsčija balgarsći jazić, a ne rumansčija...

(Izvádka ud knigata „Memorialističín mozajk“)

IvÁnKa

Za proizhoda (etimologijata) na hurtite (CVIII)

Prudalžénji ud broj 21 (581)/2016 g.

Hurtata „kušlák“

Hurtata „**kušlák**“ zlamenuva „mládu kuće“. Vazmožnu ij hurtata da varvi ud – **kučlák*, kujatu ij derivát ud –*kuće*, sas asimiláturnu razmenuvanji na „č“>„š“.

Hurtata „kusa“¹

Hurtata „**kusa**“¹ zlamenuva „číka, kosmi na čeleška glava“. U stárubalgarsčija jazić sreštemi hurtite: *коца*, *доброкоць*, *роусокоць*, *частокоць*. Deriváti: *kòsest* (= čicest, sas dalgja i bujna kusa), *kusiče* (= čikče), *kusplitka* (= gajtánj za uplištenji u plitka), *belukòs* (= sas bela čika), *dalgjukòs* (= sas dalgja čika), *žaltukòs* (= sas žalta čika), *zlát nukòs* (= sas zlátna čika), *rusokòs* (= sas rusa čika), *sivukòs* (= sas siva čika), *srebrukòs* (= sas srebrena čika), *tankukòs* (= sas tanka čika), *čarvé nukòs* (= sas čarvenikava čika), *čarnukòs* (= sas čarna čika).

Hurtata ja sreštemi i u drugjije jazici: srabskuharvátsći – *kòca*, rusći – *kóca*, ukrainsći – *kocá*, belorusći – *kacá*, stáručešći – *kosa*, slovášći – *kosa*, polsći – *kosa*.

Korena na hurtata gu namervami u práslavjánsčija jazić – **kasā*, kujatu utguváre na lituánskata hurta – *kasà* (= plitka) i se rudeji sas stárunorvežkata hurta – *hadd-r* (= žénska kusa), kaćétu i sas prágermánškata hurta – **hazda-z*. Saštu hurtata se rudeji sas práslavjánskata – **česāti* (viž hurtata – *čěša*) i sas lituánsčite hurti: *kāsti*, *kasù*, (= kupája; griba; rova), kaćétu i hurtite *kasýti*, *kasau* (= čěša; starža); viž: B e r n e k e r, SEW 1, 580—581; T r a u t m a n n 119—120; M a c h e k 223—224; V a s m e r, REW 1, 639; S k o k 2, 161; P o k o r n y 520, 585; S ł a w s k y 2, 516—518.

Hurtata ij naflezala još i u drugjije jazici: albánsći – *kosë* (= kusa, čika), *kostë* (= páper čika); viž M e y e r, EtWb 201 i Ст. М л а д е н о в, ГСУ—ИФФ 23, 1927, 8, 10; rumansći – *cosiță* (= plitka; páper čika); viž R o s e t t i, Influența 43 i M i h ā i l ā 115; árumansći – *cusîță* (= čika); viž C a p i d a n, JIRSpr 15, 1909, 63 i R o s e t t i, Istoria 3, 58; garsći – *κοσα* (se četé – *kòsa*); viž M. Ф и л и п о в а - Б а й р о в а, ИИБЕз XVI, 166.

Hurtata „kusa“²

Hurtata „**kusa**“² zlamenuva „l. zemedelsći ured (alát) sas forma na gulem izvit nož, zakripén na dalgja darvena daržála s kojtu se kusi senu, datelina i drugjije rástbi; 2. rábuta sas kusata (reža senu, datelina ali drugjije rástbi; 3. ured za ubrabotvanji na koža, sastávin ud idno stolče, u kujétu ij prekripénu ostru železu“. U stárubalgarsčija jazić sreštemi hurtata – *коца*.

Deriváti: *kusiče* (= ured za izrezvanji na korenete na palamidata ud žitutu, naprávin ud stára kusa), *kusáč* (= čeleć, kojtu kusi).

Hurtata ja sreštemi i u drugjije jazici: srabskuharvátsći – *kòca*, slovensći – *kósa*, rusći i ukrainsći – *koca*, belorusći – *kaca*, češći, slovašći, polsći, gornu lužišći i dolnulužišći – *kosa* (= sas saštotu zlaménji).

Korena na hurtata gu namervami u práslavjánsčija jazić – **kasā* ud indoeuropejskata – **kosā* ud korena – **kes-* (= reža), viž Г е о р г и е в, Исследования, 39. Predstáve interes da se uspuredi indoeuropejsčija korenj – **kes-* sas: stáruindijsčite hurti – *śásati* (= reži) i – *śásá* (= kasápsći nož), sas garskata hurta – *κεαζω* (= cepa), sas albánskata hurta – *thadrë* (< **kas-dhrā*) [= brádva sas dvá ostrele (duvostra brádva)], sas latinskata hurta – *castro* (= izrezvam); viž P o k o r n y, 586. B e z z e n b e r g e r, BB 12, 239; W i e d e m a n n, BB 28, 15 i B e r n e k e r, SEW 1, 581 probat da naprávat vrazka sas indoeuropejsčija – **koksā*, sas stáruindijskata hurta – *kākšā* (= pudmiscete), sas avestijskata hurta – *kaša* (= ramo), sas latinskata hurta – *coxa* (= but), sas stáruvisokunemskata hurta – *hahsa*, sas srednuvisokunemskata hurta – *hehse* (= svircata na kraka), kaćétu i sas irlándskata hurta – *coss* (= hudilu na krák). Na négva red, M i k k o l a, Ursl. Gramm., 154 proba da naprávi idnákvu tulmáčenji na тази hurta sas hurtata – *kosa*¹.

Ud balgarsći hurtata ij bilá prejata i u drugjije jazici: albánsći – *kosë* [= kusa (viž M e y e r, EtWb 201 i Ст. М л а д е н о в, ГСУ—ИФФ 23, 1927, 8, 10)]; rumansći – *coasă* [= kusa; sarp; kusitba (viž: D u n k e r, JIRSpr 2, 1895, 116; T h a l m a n n, JIRSpr 1897, 93; D u m k e, JIRSpr 19–20, 1913, 97; Ц о н е в, История 2, 68 i R o s e t t i, Influența 37, 41, 63)]; árumansći – *coasă* (viž R o s e t t i, Istoria 3, 58); madžersći – *kasza* [= kusa (viž Ц о н е в, История 2, 166)]; tursći (dialektna hurta) – *kosa* [= kusa (viž T i e t z e, 18)].

— Za slédva —

S. V.

KOLADNI PESMI I KOLADNI PUDÁRACI U SMIKLUŠ

Na 21 decembar s počnivanji u 17 saháte posle pládne u Kastela Nako ud Smikluš ij bilo preprávinu idno sreštenji za balgarete-palcene, kujatu žuvejat u tozi manen grád. S prelegata na Gulemija Práznić na Isukrastovotu Purudénji (25 decembar) ij bil uredén za sincata idin kas ij mlogu hubanći prográm sas Koladni pesmi predstávin ud mládite ud novija ansámbal ud Smikluš.

Predsedátela na Smikluškata filiála na B.D.B. – R., gusp. Toni Nákov ij puzdrável sate prebránite, ij zařálel na dicáta za tejnata trudba i gji-j pudaril, ud starnata na Balgarskotu Družstvu ud Banát – Rumanija, sas pu idin sládak koladin pudárak.

Zájdnú sas mládite ij zal del i ij sviril na akordeon i rakovoditela na novija Smiklušsći ansámbal, gusp. Velčov Páli. Mlogu dubre se briguva za preprávenjétu na dicáta sas poeziji, gusp. Anna Vaszilcsin.

Čokánj Glorija

Vasilčín Luki

Kukov Ána-Marijka

Kukov Jáni

Nekolku ud mládite, kujatu sa si utkrili idin gulem talent na klavir, sa izpeli mlogu ubičeni muzikálni piesi ud sveta. Sa svirili na klavir: Čokánj Glorija, Kukov Ána-Marija, Kukov Jáni, Vasilčín Luka i Vasilčín Matej.

Mlogu talentiranija Vasilčín Luka se trudi da sviri na klavir i originálni kompoziciji. Dicáta sa mlogu dubre prepravini na pián ud gosp.prof. Elena Dojčeva Dragomir.

Idnija stári pručuti i hubanći Koladni pesmi sa bili izpeni sas glás i na kitára ud gusp. prof. Šebi Kukov. Sate, kujatu sa bili u sálata sa dubávili idno listu sas teksta na pesmata „Sládku, manenu Isusče, náj-skapotu blágu“, pesma

kujatu se-j izpela zájdnú na visoći glás.

Prográma se-j sklučil sas idin kas Koladin koncert predstávin s meždunarodni pesmi prevedení na náša jazić ud gosp. dr. Marijka Muntean zájdnú s Adrian Matea na elektronična orga i Florin Sabadac na kitara.

Gusp. prof. Telbis Pérku ij izjavil naj-sétne, u négvata reč, s gulema rádust, či imam deputát ud starnata na Balgarskotu Družstvu ud Banát – Rumanija, gosp. Mihaela Csokany, kujatu ij uspela na 11 decembar 2016 g. da dustigni u Rumansćija Parlament.

„Rabotata kujatu se-j upočnala, gradenjétu na idna nova Balgarska kašta u Smikluš za moži da badi duvaršina“ – ij dupalnal gusp. prof. Pérku Telbis.

Sreštenjétu se-j svaršslu sas idno šolče kafe ali čaj, idno tortiče ali idno pahárče vinu, rićija, sok, ud kujatu sate sa mogali da zakusat kakotu sa si želili.

Zélimi uspeh na dicáta ud novija ansámbal ud Smikluš, nji zařálem za mlogu hubanćija Koladin prográm i želimi na sate „Srćena i palna sas rádusti Novata 2017 gudina!“

Elena KELČOV

Kolada u Bréšća

Purudénjéto na náša Spásitelj, ij idin ud náj-svetlíte krastijánsći práznici, náj-hubancija i s mila náj-palnija. Tazi tájna na Koladnata nošt právi da flezi u nášte sarcá milata, uidínva familiji i právi horata po-dubri. Seku gudina prežuvevami Koladata sas pudnuvéna rádust, zaštotu u centara na Koladata ij álduva na Boga, Kojtu mu-j daril na námu horata tuj détu ij imál náj-skapu: Négva Sin.

Za da pusretimi Koladata, čekana s emocija i rádust ud maneni du gulemi, ud mládi i stári, ud sirumáse i bugáti, nija banátsćite balgare smi se preprávilí duševnu još ud vremeto na Advénta, katu smi hodili na ránnite misi i na devetnica.

Radustta na dubližvanjéto na Isusvotu purudénji ij náj-gulema na Bábin denj, kugá dicáta cíčat koladnicata i ugvádet na néja svetlini ud različni fárbi i formi, a žinite gotvat i preprávet jádenjéto. Iz seláta, još ud sutirnata, se čujat véseli glásve na betlemásete, kujatu, s betlema u rakata i sas hubanći specifični pesmi, navistevat i nosat radustta na tazi gulema i niučekvana čudésa – Isusvotu Purudénji. Sled gá izpejat pesmata, gázdata gji dari sas jábalći, vrejita, sláč i pari. Vreja simbolizirva birčét i dalgji gudini, a jábalćite simbolizirvat dubrostánji i bugátstvu.

U koladnotu vreme sekuj moži da dunesé málku guraština u studénite nošti gá prenisé duha na Koladata u kašti.

U mlogijje kašti se-j zapázila još tradicijata, za večera na Bábin denj sata familija da se preberé i da nasede naokulu tarpézata, détu sa naredéni devette gostbi i se jadé postnu jádenji, pu običája – bob. U tárelče s méd sate treba da topat ud gostbite: vreji, jábalći, sušéni slivi, sušénu grozgji, pumaráne, banáne, luk časnov, hleb, a sled tuj moži da se jadé postnija bob. Pud tarpézata se ugváde košinče sas senu, žitu, kukuruz, a gá menat Koladnite práznici, se dáva na márvata za zdrávi. Sate utidat na srečnošnata koladna sveta misa, a na vráštenji se jadé píčca, kalbasa, moži véc da se razdreži smune hleb s bánče vatre, a tozi kojtu nameri bánčitu za ji pusni u čarkvata za sréća.

U Bréšća, na Bábin denj večera u 9 saháte i puluvina, dicáta, prepráviní ud daskalcíte Ána-Marijka Tapanov i Klaudija Dermeščov, sa napravíli za dвете scenetći: „Máci, betlehemsku monče“ – predstávinu ud po-manenite dicá i „Idin denj u Názaret“ – scenetka izigrána ud po-gulemite, kacétu i nekolku Koladni pesmi da stignat du sarcáta na prebránite i da usetat radustta na Isusovotu purudénji.

Srečnošnata koladna sveta misa udslužina ud guspudina parok Novița Drághia ij počnala sled koladnija prográm. U tazi sveta nošt manenotu Isusče s Négvotu purudénji ij dunélu rádust na celija krastijánsći svet.

Duha na tozi rádustin práznić se-j useštel u hubanći načičnata breščánska čarkva s koladnici, na kujatu sa bljaštukali svetlini, s idin gulem betlem i s hubanći koladni pesmi, kujatu sa gji peli sate kujatu vervat u betlehemskata dzvezda.

Smi ustávilí svetlustta na koladnata rádust da flezi u nášte kašti i da mu dunesé duševin mir, guraština u familijata, mila, pumirevanji s drugijete i razglásvanji na hubanćija pozdrav s kojtu se čestitami idin drugji: „ČESTITU VÁMU PURUDÉNJI ISUSOVU!“ i „SRÉĆNA KOLADA!“ a neku denj po-kasnu sinca smi si želíli „SRÉĆNA, BLÁŽÉNA I S MILUST PALNA NOVA 2017 GUDINA!“

Tuši PETKOV-ŠEHABI

Koladin koncert u Timișvár

S pumuštta i organizirvanjétu na Balgarskotu Družstvu ud Banát - Rumanija, rádustnu prejati u Božijata kašta ud guspudina dekán i kanonić Gjuka Áugustinov, u čitvartak, 29 december 2016 gudina, ud 7 saháte posle pládne se-j daržála drugata edicija na Koladnija koncert ud Koladni pesmi u katoličánskata čarkva na Sistrite Notre Dame ud Timișvár. Napreć Koladnija koncert, vernicite sa zali del na idna sveta misa udslužina ud monsenjor Gjuka Áugustinov.

U Koladnotu vreme, vreme pusveténu na familijata, na milata, na harmonijata, kača idna gulema familija, familijata na banátsčite balgare, koladnite pesmi sa mu sabráli zágjnu na tozi denj, sa mu zavladelí sarcito i sa zarádvali dušata na prebránite vreme ud dvá saháte.

Koladnite pesmi sa neštu svetu. Tija navistevat nebéskata rádust na Isusvotu purudénij. Izpeti sas rádust u sarcito ud dicá, ud mládi i po-stári, mu nanáset na pámeć seku gudina za Isusvotu purudénji i mu pukázvat, či Isus ij megju námu.

U počnivanj na Koncerta guspudin Gjuka Áugustinov ij puzdrável prebránite, kujatu sa napalnali čarkvata i ji spumenal, či Betlehemskata dzvezda, Ditenčitu i Négvata májća, sa mu sabráli tuka i sigurnu ni smi dušli da se nadprevárvami, negu na Guspudina Boga, na Májća Božija, na manenotu Isusče da si pukázimi nášta trudba, da si ubádimi nášta rádust. Guspudin Bog néka pumogni za tuj, détu smi ji počnali, da tráji po-víše vreme, da trasimi prelegji da se sreštemi po-častu zágjnu i taj da napravími, da tezi sreštenjéta da ustávat sled námu idnija trájni dire.

Zamestnik-predsedátela na Balgarskotu Družstvu ud Banát – Rumanija, guspudáre Stépanku Velčov si-j izkázal i toj radustta da badi tozi večar zágjnu sas banátsčite balgare i ji predál pozdráve i ud starnata na nášta mládáta deputátća Mihaela Čokánj, kujatu u tuj vreme ij bilá u Bukurész.

Koncerta ud Koladni pesmi ij bil predstávin ud Nikoleta Čokánj, kujatu ij iniciátorka na tuj sreštenji. U počnivanji na koncerta smi prežuvéli idin hubančí moment sas betlemáše ud Stár Bišnov. Nebéskata rádust na Isusovotu purudénij ij bilá navisténa prez koladni pesmi ud: Dávid Áugustinov ud Timișvár, Ema Briana Tanța ud Vinga, Eduard Mirčov ud Timișvár, Nádja i Sára Šehabi ud Bréšća, profesor Šebi Kukov ud Smikluš, dofturčata Marijka Muntean zágjnu sas kántura Adrian Matea ud Smikluš,

pejačeskotu družstvu ud Bréšća zágjnu sas kánturčata Rácka Ronkov, mažčija kor „Jáku Ronkov“ ud Stár Bišnov rakovodin ud Elena Dojčeva-Drágomir i Denis Ardelean ud Stár Bišnov.

Na krája na Koncerta, guspudin Gjuka Áugustinov ij spumenali još, či: „Nagradi ni smi preprávilí, za da ubádimi koj ij pel náj-hubanci. Sinca smi peli ud své sarcí! Tozi ij pate pu kojtu treba utváдеми i nadálíja. Níja tuke u Timișvár smi náj-mlogu ama smi náj-razsipani i smi u gulema opasnust da se raznisémi. Mu-j drágu gá dodí nekuj, kacétu sti dušli víja, čestiti gustene ud nášte palčensčite selá, málku da mu ugrejiti, málku da mu razžaráviti, málku da mu usarciti i da mu pukažiti ud di smi krénali... Da ni zabrávimi, či menatata gudina pu tuj vreme ij bil i náša deputát Nikola Mirkovič, Bog da gu uprusti! Nítu négu, nítu nášte sélene détu sa mu napusnali ni treba da gji zabrávimi, negu pu tejnite stapunčí da varvimi i da káremi tuj détu tija sa krénali.“ Na birova ud Stár Bišnov, Bono Kukalan guspudin ij pudaril idin medál ud praznikuvanjétu na 300 gudini ud uslubudevánjétu na Timișvára za da gu ugudi u muzeja ud Stár Bišnov, tám détu ij négvotu mestu.

Smi si krénali ud tozi koncert, natuvárimi sas Koladna rádust, sas koladni sveti pesmi, kujatu sa mu vazdignali dušite, sa mu pudnuvili vatrešnu, sa mu dublížili idnija du drugijete, sa mu napravími po-milustivi i sa mu napalnali dušite sas duševin mir, kojtu mu-j nužín za náštu patuvánji iz žuvota.

Tuši PETKOV-ŠEHABI

„KOLADA 2016“ U SMIKLUŠ

Na 25 decembar 2016-ta godina na gulemija i rádusnija Praznić na Purudénjétu na Isukrasta, s počnivanji ud 12 saháte, u katoličánskata čarkva ud Smikluš se-j udslužila idna Sveta Liturgija na banátscí balgarscí jazić.

Tazi 2016-ta godina Svetata Misa ij bilá udslužina ud novija misnić, kojtu ij parok u Bišnov, gusp. Velčov Pérku. U predikata toj ij spumenal za teologičnata tájnust za Koladata ud Evangjélitu: „i Hurtata telu ij stánala“ kujatu pukázva kaćé Guspudin Bog Si-j pukázal Négvata vazmožnost prez Négva Sin Isus, Kojtu Se-j rudil u idna sirumáška seja za spasénjétu na horata. Isus Se-j rudil za sincata, Toj ij dušal u nášte dumá i u nášte sarcá. Treba sámu da Gu prejmim, ni treba da Gu trasim. Guspudin Bog ij dušal na tozi svet u Isukrasta. Ij dušal simpluvánu vaz sincata, za nikuj da ni moži da ubadi, či Gu-j trasil pa ne Gu nameril. Isus ij dušal u nášte sarcá i za ustáni u námu. Négvite dárve – milata i mira – sa véčni i nikade ništa se izgubat.

Práznika na Isukrastovotu Purudénji se darži pu celija svet véc više ud dve hiljádi gudini i seku godina Koladnata rádust, kujatu ja ušešte seku krastijánin, néka dunesé mila kantu bližnika, rádust, razbirenji, mir megju nárudite i duševna svetlust.

Záfalem na guspudina parok Velčov Pérku, či prudalževa da služi nadálja u Smikluš Sveti Liturgiji na náša rodin jazić i mu želimi zdravi, uspeh u négvata rabota i mlogijje rádusti.

Elena KELČOV

O, kakva rádust gulema!

S gulemu nijztarplénji seku godina čekami koladnotu vreme, koladnite práznici, za záginu da se rádvami na purudénjétu na náša Spásitelj Isus. Tozi práznicić ij palin s rádust, natuvárin s koladni tradiciji i običajje, sas pudáraci, ama osubitu s mlogu koladni pesmi. Idna ud náj-gulemite rádusti, biz kujatu ni moži da si predstavimi koladnite práznici, sa koladnite pesmi. Prez muzikata i milnite hurti, koladnite pesmi právat Koladata još po-hubanka, po-gurašta, po-razsmena i mu dubližvat náj-mlogu du koladnata atmosfera.

Natuvárinu s koladna svetla i pozitivna energija, drugijja denj na Kolada, na 26 decembar – na Sveti Stépan –, u Balgarskata kašta ud Bréšća, s počnivanji ud 5 saháte posle pládnje, dicáta ud ansámبالa „Brest“ ud Bréšća i ne sámu, kaćétu i dicá ud „Vinče“ ud Dédva sa predstavili idin hubanći Koladin prográm ud koladni pesmi, poeziji i instrumentálna muzika. Za čudésata kujatu se-j dugudila u idna sveta nošt u Betlehem sa razkázvali Beti Amuráriřa i Seba Tutturilov. Sa se peli náj-hubanćite pesmi na rumanscí i banátscí balgarscí jazić, kaćétu i idna vésela pesma na balgarscí jazić, kujatu dicáta sas rádust sa ja peli na „Djádó Koleda“, katu ij prestignal sas čuvála palna sas pudáraci usiguréni ud Balgarskotu Družstvu ud Banát – Rumanija.

Prográma ij prudalžil sas koladni poeziji napisani ud breščánina Anton Čokán i vingánina Anton Lebanov, a škulárete Antonio Toma na cimbule i Monika Dinu na orga sa zasvirili pu dve hubanći koladni pesmi. Sled zaslužinite rakupléskanjéta za predstavinija prográm, dicáta sas iztarplénji sa čekali Dedu Kolada da si utori čuvála i da počni da razdáva pudáracite i tija da se štámpat za spomen sas négu pukraj naćičinata koladnica. Sekuj ud námu treba da badi „Dedu Kolada“ i da dareva pudáraci, zaštotu radustta prežuvana za Kolada treba da dunesé mila megju horata, a idin belegj na milata ij pudáraka. Taj kaćétu Bog ij dál náj-gulemija pudárak na námu horata za Kolada: čekanija Mesija.

Radustta ij pudpalna, kugá sate useštet tazi rádust! A prebránite dicá, mládi, rodnici, stári rodnici sa usetili tazi rádustna koladna atmosfera, kujatu ij ugrejala sarcáta na sate i ij napravila duševnata hubust da sveti u sekugu.

Tuši PETKOV-ŠEHABI

PATE, ISTENATA i ŽUVOTA

Zašto Te milvam?

Justin Mačenika ij pisal za parvite krastijáne slédnotu: „Unezi ud námu, kujatu sa po-možni se briguvat za sirumásete, nija žuvejimi sinca idin obštestven žuvot i, za satu kakotu imami, blagukázvami náša Storitelj pu Isusa Isukrasta Négva Sin i pu Duha Svetija. Na dene, kojtu gu naričemi „Nedele“ se saberémi zágjnu na idno udredénu mestu napreć ráždenji na slancitu i četémi ud „spomenete na apostolete“ i ud pisanjétata na prurocite tolkus, kolkutu mu dupušte vremeto. Sled to, kugá zastáni tozi kojtu četé, ondzi, kojtu mu mámi darži idna reć u kujatu mu deka da žuvejimi pu primera na hubanćite raboti kujatu smi gji čuli u čatenjétu. Posle sinca stánimi da molimi i, taj kaćétu véc sam kázal, gá si izmolimi, ij dunésin hleba, vinutu i udata. Tozi, kojtu mu mámi, taj kaćétu toj znáji, se moli i zafále na Boga i sate drugijijete kázvami: Ámen“ (*otkas ud „Apologetika“ na Justin Mačenika*).

I pá za tezi parvi krastijáne, pagánsći pisanjéta ud unezi vremená tvardat, či tija sa bili hvarleni na gládni lavve u arenite ud Rim i sa si álduvali žuvota, sa molili, sa peli i sa blagukázvali tejnite harsaze. Ud kade da sa imáli tija tazi izvanredna sila? Kade, u tuj slábu čelešku telu i u tazi ugraničéna čeleška rázum ij mogalu da se rudi u nekugáshnite krastijáne tazi izvanredna kurážija? Dnés nija niti ni možim da si izmislimi trudnustite na tejna žuvot i pá nija useštemi, či náša žuvot ij mlogu tažak. Nášta vera dnés ij slobudna i za tazi slobudnust mlogjije tima sa se borili i ne máлку ud tej sa zagjinali; i pá kača gá nášte svišti da sa ugásnali. Istena ij, či i dnés vremeto ij tažku. I to ij tažku báš zaradi tuj, či izgladva či ij léku i tuj neštu mu právi námu da mislim, či smi zadosta jáći i možim sami da predelejimi.

E báš tuka stujé tájnata na jakustta na parvite kastijáne: tija sa žuveli uistena sas i u Guspudina Isukrasta. Tija sa imáli sámu nekolku pisanjéta za Isukrasta, no sa Gu puznávali ličnu. Nija smi napalnali bibliotečite na sveta sas pisanjéta za Négú, ama sassém máлку Gu puznávami. Tija sa imáli studéni katakombi u kujatu sa se klánili i sa molili, ama tejnotu klánenji i tejnite mulitvi sa bili istensći i gurašti. Nija imami gurašti kašti, ama studéni i zamraznati sarcá. Tija sa bili sámu idin kriváč hora, ama sa bili palni sas kripust. Nija smi miliárde tima, ama némami unazi tejnata kripust! U dnéshnata krastijánska dejnust za žalust mlogu pate se kriji náštu utdaličevanji ud Guspudina. Zaštotu ij po-lésnu da práviš ud kaćétu da slušeš. Po-lésnu ij da hurtuvaš ti, ud kaćétu da Gu ustáviš Négú da hurtuva. Po-lésnu ij da begaš, ud kaćétu da se prečupiš i puniziš.

Mlogjije tima na tozi svet sa pisali za milata. Etu idin takazi citát: „Ni te milvam za tuj kakotu si, negu te milvam za tuj kakotu sam áz gá sam sas tébe“ (*Gabriel Jose Garcia Marquez*). Izvanrednu hubanći ljubovni hurti sa tezi, taj li-j? Nekaćé tezi hurti glásat i za námu, krastijánete. Járeša na Božijata mila meneva prez nášte sarcá. Aku stujémi pukraj Négú, počnim da preličemi s Négú. Aku se utdalečimi ud Négú, tugáz i Négvata prelika se utdalečeva ud nášta vatrešnust. Satu kakotu Bog právi za námu ni ji právi biz nija da badim saglásni, zaštotu Toj mu-j storil sas slobudna ole s kujatu možim da izbiremi. Kugá smi zágjnu s krotći hora, počnim i nija da se prekrutevami. Kugá smi zágjnu sas duhovni hora, nija smi po-blizu du visokotu prežuvevanji na duhovnija žuvot. A gulemi umenuvanjéta ud náša žuvot se dugáždet tugáz, kugá sretimi milni za námu hora, kujatu mu puznávat taj kaćétu uistena smi si nija i pá mu ubičet, mu milvat. Aku áz stána drugji čeleć, po-dubar, kugá sam sas tébe, tugáz kolku dubar i hubanći treba da si ti!

Pisátela Ferenc Visky taj ij pisal: „čeleka proba da darži u robstvu čac i Boga“. Aku se prumislimi, za razberémi, či tuj ij istena. Častu pate nášta „mila“ kantu Négú ja vazvami za kolku mlogu Toj ij napravil za námu. Dabe tugáz, gá smi prubodnati u sarcito i u dušata ud naračvanjétu na Négvata Mila, plamaka na nášta mila kantu Négú se zapáli na ultáre ud náštu sarcu. I dabe tugáz više ni Gu milvami spured či „právi“, negu Gu milvami či „ij, či Gu ima“. I još po-više: ni Gu milvami sámu či „ij, či Gu ima“, negu Gu milvami zaštotu i nija počnim da „smi“. A u tazi mila, u kujatu Toj i nija se uidinimi i pretupimi čac du tám, či više ni znájimi koj ij idina i koj ij drugjija, u tazi mila namervami i otguvora na pitankata: „Zašto Te milvam, Guspudine?“ i saštu namervami i žalustta, či ni smi znájali po-napreć da utguvorimi na Négvata mila s nášta mila.

„Te milvam, Guspudine, sila muja. Guspudin ij moja kámak, mojta kripust i moja spásitelj“ (*Psálm 18*).

Isukrast ij megju námu

Napreć da Se razdeli ud Négvite učenici, Isus nji-j kázal: „Etu Áz sam sas vás u sate deni, čac du krája na sveta“ (*Matija 28, 20*). S tezi hurti, s kujatu se sklučeva parvotu ud Evangjélata, Isus ij štel da usarci apostolete i pá s tezi hurti Toj si-j zal „sbogum“ ud tej. No tezi hurti ni glásat sámu za apostolete, negu tija glásat za sate krastijáne, čac i za námu dnés. Tuj neštu ji dukázvat báš Isusvite hurti, zaštotu Isus ij hurtuval na sigášnu vreme: „Áz sam“. I pá s tezi hurti Se-j predstavil Guspudin Bog na Mojsija, tám u pustinjétu u prelikata na gurécata tufa: „Áz sam Ondzi, Kojtu sam. Ij kázal još: Taj za ričéš na izraelcete, Ondzi, Kojtu sam, me-j izprátíl vaz vás“ (*Izlezvanji 3, 14*). S tezi hurti („Áz sam“) Isus ij pudbelezal, či Toj ij práv Bog, idnákuv s Baštata u sastáva na Svetotu Trojstvu.

Katu svetija Iván Kraštitelj ij vikal horata ud négvotu vreme da se pukájat i nji-j navisteval, či „Božijtu kraljéstvu ij blizu“ (*Márku 1, 15*), toj ne hurtuval u práznu. Taj kaćétu možim da četémi u knigata na Pápa Benedikt XVI-ja, *Isus ud Nazareth (glava 3)*, ni jé hurta za nekako zemáljsku kraljéstvu, kujétu moži da se namerva megju drugijijete kraljéstva ud unuj vreme, negu ij hurta za Nekugu: báš Samija Isukrast ij kraljéstvotu.

Aku napreć s dve hiljadi gudini Isukrast Se-j uteluvil, ij pátil, umrel i ij uzkrasnal i sled tuj Se-j vazdignal u nebeto (taj kaćétu kázvami gá god molimi *Vervam u Baštá Boga*, treba da se pitami di ij Isukrast sigá, za dnéshnja čeleć? Svetija Martin idnaž Gu-j sretíl biz da znáji. Sretíl Gu-j u prelikata na idin raztripérin ud stuć prosjak, za kogutu se-j smilil i mu-j dál puluvina ud négva kepenják. Svetija Toma ud Aquino ij hurtuval s izvanrednu pučitvanji za Ondzi Isukrast, Kojtu Se namerva u tabernákola. Isus Se predstáve u náj-različnite i niučekvanite fela. Nija znájmi sigurnu, či možim da Gu sretimi u nášte mulitvi, u Négvata Hurta, u brájćete ud pukraj námu, u Sakraméntete, u hubustta na sturénjétu.

Na osubiti náčin Isus ij s námu gá god smi u nakáz i trudnosti. Tuj neštu izgladva paradoksálnu, ama ij pudpalnu istensku. Toj, Kojtu ij bil sassém nivinin i pá ij platil s Négva žuvot za da mu puvarni ud smračta na žuvot, Toj znáji kača nikuj drugji kako ij tuj patméža, kojtu ij flezal u sveta naidnaž s greha. Patméža ni jé idna samustujátelna cěl, ama moži da badi idin spasunosin instrument tugáz, kugá gu pregarnimi, taj kaćétu Isus ij pregarnal križa.

Tugáz, kugá ubleni ud bulevi, s razkacani sarcá i sas učite palni sas saldzi, nija se useštemi napusnati i pitami Boga zašto ij dupusnal smračta, bulestta, predátelstvotu ali samotnustta da flezat u náša žuvot, zabrávemi, či Bog ij náša Baštá i Toj ij idinstvenija uistena dubar. „A Isus mu-j kázal: *Zašto me naričéš dubar? Nikuj ni jé dubar udvan idina Bog*“ (*Márku 10, 18*). „*Ima li megju vás čeleć, kojtu, aku mu išti négva sin hleb, toj da mu dadé kámak ali aku išti riba, da mu dadé zamnja? I taj, aku vija, kujatu sti zli, znájiti da dávati dubri pudáraci na vaše dicá, s kolku po-više váša Baštá, Kojtu ij u nebeto, za dadé dubri dárve na tezi, kujatu gji ištat ud Négú?*“ (*Matija 7, 9 – 11*).

Ni bi trebalo da razberémi nekaćé mekáničnu ali lékuumnu tájnata na patméža. Gá god ima patméž zámánj za sretimi tám i borba. Ama nija možim da se preprávimi za tazi borba aku probami seku denj da prejémemi satu kakotu náša nebésći Baštá mu ji prášte kača Néguv dár, bil toj prijátin ali niprijátin pudárac za námu, toj sekaćé ij dubar i mu se dáva zaštotu imami nužda ud tozi pudárac u tozi náša dol ud saldzi za taj da možim na krája da stignimi u unuj „mestu razzelenénu i razcaftenu, kadetu néma bulevi i niti šukanjéta i uvájkvanjéta“.

Sled katu ij pátil i ij umrel Isukrast ij uzkrasnal i mu čeka i námu u kaštata na Baštata. A aku prečetémi nanovu zaglávjetu „Isukrast ij megju námu“, da utguvorimi sinca idnoglásnu: „Ij i za badi“.

Za verata

Isus: „Me trasiti, zaštotu sti jáli ud hleba, kojtu Áz sam vu gu dál i sti se zasitili... Áz sam žuvija hleb i tozi, kojtu u Méne verva nikade ni šté gladuva. Vija sti Me videli i ni vervati, no sekuj kojtu vidi Sina i u Négú verva ima većin žuvot i Áz za gu uzkrasna na krája na sveta“.

Čeleka: „Tažka ij tazi hurta, koj moži da ja sluše?“

Isus: „Nikuj ni moži da dodi vaz Méne aku ne mu bilo dádinu ud Baštata“, a na dvanájsette: „Dali i vija ištiti da se mániti?“

Simon Pétar: „Guspudine, vaz kogu da utidimi? Sámu Ti imaš hurtite na večnija žuvot. I nija smi vervali i smi puználi, či Ti si Isukrast, Sin na Boga“.

Evtimij: „Isus ij kázal: Sti Me videli i sti puználi Koj sam, ud svedučánstvotu na Ivána, ud belecite, kujatu sam gji právil, ud svedučánstvotu na Pismotu. I pá vija, kujatu práviti hargjevi raboti, ni štéti da vervati“.

Sveti Augustin: „Vervaj i za doda, milvaj i za badiš pretaglin. Da ni misliš, či tuj pretaglivanji ij ostru ali sprudnu, to ij prijátnu i krotku; Négvata krotkust te pretagлива. Ne li gládnata usca ij pretaglina kugá vidi trevata? Taj i ti, ilá vaz Isukrasta biz da trasiš dalgji patišta. Vaz Tozi, Kojtu ij redum se stiga prez mila, a ne prez trudnu pluvanji“.

Sveti Kiril: „Kugá Bog rábuti, ti nide pita kaćé rábuti, negu viž u rabotata Négvata možnust i Négvotu znánji“.

Sveti Iván Zlátoust: „Isus nitu ne hválil apostolete, nitu ne gji udstarneval, negu gji-j pital, tuj za da ni mislat, či gji sili da ustánat“.

Sveti Kiril: „Pétar, kojtu ij bil náj-gulemija usreć tej, s náj-jákata vera, náj-palin s mila kantu Isusa, s po-gurašt temperament, utguváre u imetu na drugijijete apostole, zaštotu ij mislil, či taj sa mislili sate, či tuj kujétu toj verva za Isusa, ij računal, či i tija pá tuj vervat“.

Sveti Augustin: „Aku mu udstarniš ud Tébe, pukaži mu drugji nekuj kača Tébe; aku pak Te napusnimi, vaz kogu za utidimi?“

Sveti Kiril: „Ud tuj smi naučili, či sámu idin ij Učítela, Kogutu da Gu sledimi, Isukrast, Kojtu moži da mu zavedé u večnija žuvot“.

Pu www.catholica.ro

PUKOJNITE

Na 15 január 2017 g. se navaršvat 9 gudini ud katu ninadéznu mu-j napusnal naša milnija drugár, baštá i dedu

TOPČOV ČÉPU
ud Timišvár, rudén u Bréšća

Gu spmenuvat sas žalust: drugárcata, dvete mu dešteri s familijite, unučitata, sistra mu s familijata i sate rudbini i puznáti.

Guspudin Bog néka gu nadari s Ráj nebésčí!

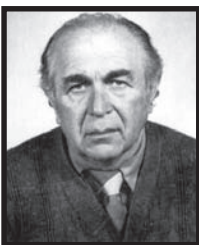

Sas žalust spmenuvami, či na 16 január se navaršvat 7 gudini ud katu mu-j napusnal naša milnija

prof. JÁNI BRÁTILOV
ud Stár Bišnov

Gu užálvat: dešterete Deti, zaća Cornel i unučitata Ánka i Dáni.

Pučinak věčín i Ráj nebésčí daruvaj mu, Guspudine!

Sas žalust u sarcáta spmenuvami, či sa se navaršili 10 gudini ud katu mu-j napusnal naša milnija

RONKOV JÁKČU
ud Stár Bišnov

Gu spmenuvat i užálvat: sina Jáni i unuka Jákči sas tejnite familiji.

Pučinak věčín daruvaj mu, Guspudine!

Sas gulema zálust spmenuvami, či na 3 január 2017 g. sa se navaršili 4 gudini ud katu mu-j napusnal, na sámu 52 gudini, naša milnija

GJUKA ČOKÁNJ

Gu užálvat i nikade ništa gu zabrávat: drugárcata, dicáta, rodnice, sistra mu i brát mu sas familijite, sate rudbini i puznáti.

Ráj Nebésčí i pučínak věčín daruvaj mu, Guspudine!

Pet gudini sa menali ud katu naša milnija baštá

UZUN MÁČU
ud Stár Bišnov

mu-j napusnal i ij utišal u věčnustta.

Gu spmenuvat négvite dešteri Áni i Marijka sas familijite i Rozka.

Ni možim da zabrávimi nikade, i du katu žuvejimi za spmenuvami i našta skapata májća

MINJOV GUNA

Guspudin Bog da gji nadari sas Ráj Nebésčí!

S gulema žalust spmenuvami, či na 6 január sa se navaršili 11 gudini ud katu mu-j napusnal naša milin i dubar drugár, baštá i dedu

PÁRVAN TONI
ud Bréšća

Gu užálvat: négvata drugárća Tuša, sina Stujánku s familijata, dešterete Katarinka s familijata i négvata sistra Kina.

Pučinak věčín i Ráj nebésčí daruvaj mu, Guspudine!

Ni sled dve gudini ud katu si mu napusnal učite ni izsanvat ud saldžite, ud žalusta i ud gurčivata samotnust.

BOBOJČOV ANDRIJKU
ud Stár Bišnov

Te užálvat: drugárcata Ánuška i toja brát Máci sas familijata.

Pučinak věčín daruvaj mu, Guspudine!

Sas žalust spmenuvami, či na 15 január se navaršvat 18 gudini ud katu mu-j napusnal naša milnija

KALAPIŠ JOZU
ud Bréšća

Gu užálvat: drugárcata Patuška, sina Péri s familijata i sina Kárči s familijata.

Pučinak věčín i Ráj nebésčí daruvaj mu, Guspudine!

IN MEMORIAM PETRUS

Beležka na redakcijata. Si ištimi uproška spured, či smi zakasneli sas publikuvanjetu na tozi materiál, kojtu ij trebalu da si nameri mestu u nuvinata još ud meseca november 2016 gudina. Tuj se-j dugudilu spured predizbornata kampánija, u kujatu ni smi izdávali nuvina. No računim, či nitu sigá nijé mlogu kasnu.

Sam tvarde razvalnuvan za da znája kako bi trebalu da badi ubádinu ali pisanu, no useštem, či tuj ij idna dlažnust.

Letus, za Petrovdenj, u tazi nuvina sam pisal nekolku miselji za praznika i, na krája, samu mu pužélil osobenu na bájka Pérka Harlava „gudini rádusni i da mu veseli štutu moži po-mlogu“. Tuj za négu ij bilo idna gulema iznenáda. Ni sam mu želil ubiknuvénu „mlogu gudini“, spured či znája, či i mlogijijete gudini možat da stánat bizkrájni mači.

Gu néma! Néma gu! Mu-j napusnal. Tuj ij to, treba da prejemimi satu ud žuvota. Věčnustta ni jé na tozi svet. E, toj věc ij istorija. Istorijata na Vinga i na tejnite balgare-palcene ni moži da se razdeli ud négu. Gu-j puznával sat svet i toj ij puznával sat svet. Za sekugu ij imál idna dubra i šalniva hurta. Ne krištel i ne šapnal. Smi se puznávali dosta dubre (smi bili i kumšije) i ni znája da ij mrázil nekugu. Tuj ni zlamenuva, či ij bil saglásin sas sate. Sas négvite hurti i sas négva glás mu-j upeval i mu-j pel. I gá ij zasvirval sas négvite jorgane (cimbule) ij ugreval sate duši. Nežnu ij milval jorganete, sas négu veséljetu ne imálu pár. Toj ij bil naštu ugledalu i u tuj ugledálu smi izgładvali po-hubanci...

Négvite škuli sa bili žuvota, katánite ama osobenu nasledstvotu ud négvite balgare-palcene. Sa gu zali u katánite u parvite gudini na komunizma, deléku, u Ploiești. Tám sa sapčásali, či ij hitar, kurážin i razumen u različni raboti. Sate sa gu ubičeli. Sa iskali da gu dubližat du tej, da napravat ud négu „nov čelec“. Tám ij razbrál skoru, či vremeto se-j umenalu i sigá ij izvanrednu zle i či dubre néma kaćé da máj badi.

Varnat ud katánite, ij stigal u kolektiva. Léku-puléku za se izdigni du „prešedinte“. U négvotu vreme sa dušli u Vinga Gheorghe Gheorghiu Dej i po-kasnu i Ceaușescu. I sas dváta ij dál raka. Ij znájal da izlezi dubre i se-j fáilil sas tuj. Znájimi, či dubre ne mogalu da badi u kolektiva. Ama sas drugijje dali bi bilo dubre? Káta furt ij znájal za dubrajta mera, tuj spured, či nikade ne udkázal ud verata.

Négvata rodna kašta ij bilá u Vingánsčija Kurtič, blizu du bábne. Prez gudini smi stignali nanovu kumšije. Už treba da ubáda kolkú pate smi sedeli na hurta? Se-j rádval da te vika u tej „da prekázvami još málku“. Sas tazi prelega te-j kánil sas négvata ričija. Taj za da badi prikazkata po-šárna.

U čarkvata smi sedeli idin pukraj drugji, u sétnija stol. Taj se-j tréfilu. Pukraj négu ni si imál tolkusi brigji. I tuj mestu ij ustánalu práznu. Sic tranzit.

Znája, či mlogijje tima sa saglásni sas méne, a za unezi drugijijete ne mi briga. Useštem kaćé idna senća menuva pud mujate péndžari, senća, kujatu uripva idno kulelo (bicigli). Sámu useštem tuj neštu. Ulicata ij prázna... Izbogum, Bájko!

Boris GROŠKU (Gabriel COCIUBA),
November 2916 g.

БЪЛГАРКА НА ГОДИНАТА 2016

Държавна агенция за българите в чужбина към Министерския съвет на Република България обявява началото на осмото издание на годишното отличие „Българка на годината“. С тази инициатива ДАБЧ се стреми да насочи вниманието към значимата роля на българските жени в чужбина, които заслужават обществено признание и подкрепа. Годишното отличие на ДАБЧ носи името на Св. Злата Мъгленска, чиято памет всяка година се почита от Българската православна църква на 18 октомври. Нейният образ символизира традиционните добродетели на българката – красотата, твърдостта и волята в най-тежки ситуации, вкорененото в нея човешко достойнство.

За годишната награда “Българка на годината“ на името на св. Злата Мъгленска могат да бъдат предлагани българки, живеещи извън родината, които със своята активна дейност са допринесли за опазването на българското национално самосъзнание и културната идентичност на сънародниците ни по света; защитата на българското национално достойнство; развитието на българските сдружения в чужбина; организирането на благотворителни акции и хуманитарни проекти, посветени на България; популяризирането на българската култура, историческото наследство и традиции в съответните държави.

Лиля СПАСОВА, ст. експерт, ДАБЧ

„GLÁSVE ZA KOLADA“ – TIMIŠVÁR 2016

Na 21 decembar 2016 g., s počnivanji ud 19 saháte, u centrálnotu sedálište na Balgarskotu Družstvu ud Banát–Rumanija, s prelegata na nabližvaštite Koladni Práznici, idna grupa ud sarcáti mládi banátscí balgare, kujatu žuvejat ali/i učat u stolicata na Banát (nizavisimu ud kade si taglat korenete/si vlečat žilite: Bréšća, Stár Bišnov, Vinga...) ij organizirala idna prijátna večerinka sastujevašta se ud koladni poeziji, pesmi, „betlehema“ i običája s devette gostbi specifični/tradicionni za Predkolada (Bábin denj/véčar, Ádam i Éva).

Kulturno-religioznija prográm uredén s tazi prelega ud grupata po-gore spumenata, s pudporkata na filiálata Timišvár na B.D.B.–R., ij započnal s pozdrava ud starna na slédnite: student Rául Čokanj (koordinator na tuj prebirenji-praznikuvanji), Stépan Velčov (paruv-zamestnič predsedátel na B.D.B.–R., kojtu ij predstavil i idin pozdrav ud starna na novuizbránata deputátca ud starna na B.D.B.–R. za balgarskotu malcinstvu ud Rumanija – ek. Mihaela Čokanj), prof. Ána-Karolina Ivánčov (predsedátelka na filiálata Timišvár na Balgarskotu Družstvu).

Misla, či se (du)páde – zavredva/zaslužva da badat predstavini učastnicite u prográma organiziran s tazi prelega, kujatu sa si dunéli prinosa za dubrojtú izmenevanji/prekárvanji na tazi večerinka (pukraj po-gore spumenatite): dr. Miki Márkov, inž. Ánka Petkov, žurn. Tuši-Petkov Šehabi i škulárete/učenicite: Jáni-Nikoláus Brátan, Marija-Aleksándra Brátan, Ánka Budur,

Dárius-Tiberiu Čokanj, Aleksija Ghilezan, Ána-Kárla Ivánčov, Adrián Iončov, Eduárd Mirčov, Yanis Nákov, Pául Pejov, Karol-Razván Ránkov, Oána-Marija Ránkov, Nikola-Pául Stepanov, Nádja Šehabi, Andrej-George Táto, Tánja-Marija Topčov.

Pukraj hubančija prográm predstavín ud mláдите banátscí balgare, idna prijátna iznenáda/surpriza (sas sredustujánjétu na red. Nikoleta-Rafaela

Čokanj) ij bil minikocerta predstavín ud purčutata predstavitelca na muzata Euterpe – pejáčcata i sviréčcata Melinda Dumitrescu, kujatu remnivu ij dupalnala feerijata na kulturno-religioznata večerinka „Glasve za Kolada – Timišvár 2016 g.”

Ni bij sklučila tezi pismeni hurti biz da pudbeleža či, pu kacétu ij tradicijata, na 24 decembar 2016 g., u čarkvata „Notre Dame“ ud Timišvár, napreč liturgijata za Bábin denj, ij bil organiziran religioznija prográm „Koladnica“ pud mámenjétu i upatvanjétu na monsenior Gjuka Águstinov, arhidiákon kanonič i dekan.

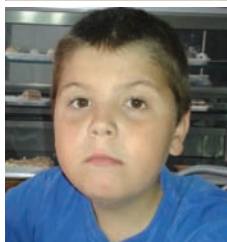
U slédvaštija broj na nuvinata za imati prelega da prečetéti nekolku pismeni miselji i da razgladeti nekolku izgleda ud tuj praznuvanji.

Ivánčov Ána-Karolina

Ud své sarčí idin hubančí pozdrav za TOMA OLIVER ud Bréšća, kojtu na 2 január ij navaršil 9 gudini, prelega s kujatu gu puzdrávet rodnicite, brájčete Pául i Antonio, bábi i dedi, tétčite, čičvete i bratovčedite Bogdán, Alexandra i Bogdi i sate kujatu gu milvat. Néka Guspudin Bog da gu nadari s mlogu zdrávi, sréca, mir, rádust i blažénstvu u žuvota i da ima idin véšel ditinscí žuvot.

Mlogu gudini napreć, Oliver!

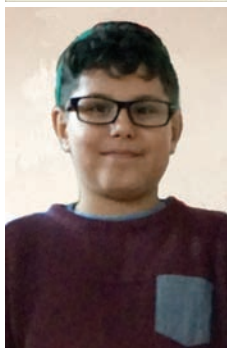
S prelegata na rodnija denj, 9 gudini na 16 január, ČOKÁNJ ALEX PÉRI ud Deta ij puzdráven ud mámi i táti i ud sistričitu Kárla. Tija mu želat da rasté u mir i zdrávi, da badi zámánj rádustin i blažén, a Májća Božija zámánj da gu pázi i bráni u žuvota.

Da te Bog žuveji na mlogu gudini, Alex!

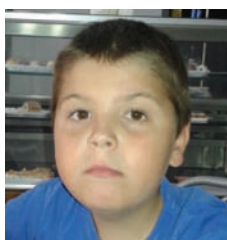
Za tejnite 8 gudini, kujatu gji-j navaršila na 7 január, KÁTJA ARÂNA-NÁKOV ud Anglušku ij puzdrávena s mlogu mila ud mámi, ud bábi i dedi, ud uči, bába stára i dedu stár ud Bréšća. Sate ji želat da ja nadari Guspudin Bog sas satu náj-hubavotu u žuvota, da badi zámánj razsmena, rádustna i blažéna, a Májća Božija da ja pázi i bráni u žuvota.

Mlogu gudini napreć, Kátja!

Na 21 január BRÁTAN FABIÁN SEBASTIÁN ud Bréšća za navarši hubančite 10 gudini, prelega s kujatu gu puzdrávet rodnicite, brátelčetu Andrej, bába Ánka i dedu Péru, bába stára, uči i učinája, čiči Páli i tétka s Ánmarijčitu i Pául i dвете bábi-léli sas familijite. Sate mu želat da rasté u mir i zdrávi, da ima véšeli i blažéni ditinscí gudini, a Májća Božija da gu pázi i bráni zámánj u žuvota.

Da te Bog žuveji na mlogu gudini, Fábí!

Za hubančite 9 gudini, kujatu gji navaršva na 16 január, ČOKÁNJ ALEX PÉRI ij puzdráven ud bábi i dedi ud Bréšća, ud čiči i lélka s familijata. Tija mu želat da gu nadari Guspudin Bog s mlogu zdrávi, mlogu sréca i rádust i da ima idin véšel i blažén ditinscí žuvot.

Mlogu gudini napreć, Alex!

Betlemáše ud Bréšća

Pitanka za ličin izbor

Idno dite, sled katu ij razgladelu stenopisete (ikoni naštámpani právu na stenata) ud idin manastir, u kujatu ij bil predstávin Strášnja sad, ij zapitalu négva baštá:

— Táti, se duma, či u pakale mlogjije hora za gurat u katránj. Ud kade za se nameri tolkus mlogu katránj?

— Sinko — ij utguvoril baštata, — čeleka nosi katráne sas sébe si.

Nuvinata *Náša glás* i spisánjétu *Literaturna miselj*

možat da se četat i u Internet, na ádresa

www.starbisnov.blogspot.com

Emisijite na balgarscí-palcénsći jazić ud TV ARAD

možiti da gji gladeti na www.starbisnov.blogspot.com

Invităm cititorii noştri de etnie bulgară, indiferent de limba în care scriu şi citesc (română, bulgară literară sau în dialect) să ne trimită materiale scrise, legate de istoria, cultura, tradiţiile, obiceiurile bulgarilor, precum şi creaţii literare proprii (poezie, proză, teatru etc.) spre a fi publicate în paginile publicaţiilor „Náša glás” şi „Literaturna miselj”. Materialele vor fi trimise la adresa redacţiei: Timişoara, Piaţa Unirii nr. 14, fax. 0256-490697, e-mail:

uniuneabulgaradinbanat_romania@hotmail.com

Manuscrisele nu se returnează.

Conform art. 206 din Codul Penal, responsabilitatea juridică pentru conţinutul articolului aparţine autorului

Redakcionna kolegija:

- Stépanku Velčov – glávin redáktor;
- Miki Márkov – zamestnić glávin redáktor i tehno-redáktor
- Ána-Karolina Ivánčov
- Tuši Petkov-Šehabi
- Mons. Gjuka Águstinov
- Marijka Hajlemás
- Elena Kelčov
- Péri Topčov
- Áni Todorovič
- Todor Anghel

Korespondente ud čužbina:

- Svetlána Karadžova
- Gjuri Águstinov (Gusti)

Ádresa na redakcijata:

Timişoara, Piaţa Unirii nr.14, tel./fax. 004-0256-490697, e-mail:

uniuneabulgaradinbanat_romania@hotmail.com

ISSN 1223 – 0391